

หัวใจ Refugees

ก่อนจากกันเดือนมิถุนายน 2005 ยังไม่สายที่จะหวนรำลึกและให้กำลังใจบรรดาผู้อพยพที่ต้องจากถิ่นฐาน ทั้งบ้านเกิดเมืองนอนทั้งที่สมัครใจ ไม่สมัครใจด้วยสถานการณ์บังคับก็ตาม องค์การสหประชาชาติว่าด้วยผู้อพยพ (The United Nations for Refugees) กำหนดให้เดือนมิถุนายนเป็นเดือนแห่งการระลึกถึงผู้อพยพทุกชาติ ทุกภาษา การต้องละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดถือเป็นการบั่นทอนขวัญและกำลังใจอันใหญ่หลวง โดยเฉพาะในกรณีที่บ้านเมืองแตกสลายทรกษัตริย์

ลองหลับตานึกภาพ เอาแค่เราต้องจากบ้านมาเพื่อการศึกษา เพื่ออนาคตหรือเพื่อหน้าที่การงาน จิตใจก็ยั้งห้วงหาอาหารแล้วบรรดาผู้อพยพที่มีแค่เสื้อผ้าห่มนอนใบหรือตัวเปล่า ตลอดจนชีวิตก็แทบเอาไม่รอด จะมีความรู้สึกอย่างไร

ความหมายของ Refugee คือผู้อพยพที่ละทิ้งถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น เพราะเหตุการณบังคับ อันเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมือง สภาวะบ้านเมืองคับขันอันเกิดจากสงคราม หรืออาชกรรมทั้งสภาวะทางเศรษฐกิจด้วย

Refugee ยังมีความหมายครอบคลุมการข้ามดินแดนทั้งโดยทางเท้า ทางน่านน้ำหรือทางอากาศ ใช้เรียกรวมทุกชาติทุกภาษาต่างกับคำว่า Boat Peoples อันเป็นศัพท์เฉพาะตัวที่ใช้เรียกผู้อพยพทางเรือ ส่วนใหญ่เราจะรับรู้ในช่วงหลังสงครามเวียดนามสงบลงจะมีชาวเวียดนามอพยพด้วยวิธีนี้จำนวนมาก

สงครามเวียดนามมิได้เพียงแต่คร่าชีวิตผู้คนและทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น หากเป็นการเผาผลาญจิตใจชาวเวียดนามอย่างสาหัสสากรรจ์ เราจึงไม่น่าเชื่อว่าเรือโดยสารลำขนาดเล็กจะบรรทุกชีวิตผู้คนมากมายมาถึงฝั่งของประเทศไทยบ้านเราได้ อีกด้านหนึ่งยังมีผู้อพยพผ่านประเทศลาวและข้ามแม่น้ำโขงเข้ามายังฝั่งหนองคายอีกด้วย

แสง-กำลังอยู่ในวัยหนุ่มหน้าตาดี อายุ 19 ปีเป็นชาวเวียดนามเชื้อสายจีน อพยพหนีภัยสงครามมาพร้อมกับครอบครัว

ประกอบด้วยพ่อ แม่และน้องอีก 2 คน น้องชายอายุ 15 ปี น้องสาวคนเล็กอายุ 11 ปี ฐานะของครอบครัวก่อนอพยพอยู่ในชั้นอันมีจะกิน พ่อเปิดร้านขายและรับซ่อมเครื่องไฟฟ้า

ทุกคนในบ้านเรียกแสงว่า"สะเซ็ง" คนไทยเราเลยเพี้ยนมาเป็นแสง ชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอาศัยพักพิงในประเทศไทยของเรา ก่อนที่ประเทศสหรัฐจะรับตัวมาอยู่ บุคคลเหล่านี้เรียกว่าผู้อพยพ พวกเขาจะถูกจำกัดบริเวณภายในค่ายผู้อพยพ มีการสอนภาษาไทย ผูกอาชีพจะออกจากค่ายอพยพได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาต แสงมักจะออกมาอาทิตย์ละครั้ง เพื่อซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นที่ร้านขายของชำใกล้ๆค่าย และมักจะเจอกับ"น้ำฝน"ลูกสาวเจ้าของร้านอยู่เป็นประจำ น้ำฝนขณะนั้นอายุ 17 ปีเรียกว่าวัยกำลังแรกแย้มทีเดียว

น้ำฝนเป็นหญิงสาวน่ารัก ช่างจำนรรจา เธอเรียนอยู่ ม.4 ประจำจังหวัดหนองคาย หนุ่มสาวเริ่มพูดคุยกแลกเปลี่ยนทัศนคติกัน แสงพูดไทยปนเวียดนามอันเป็นที่ชอบใจของน้ำฝน นานวันการพบกันแบบลูกค้ากับแม่ขายก็กลายเป็นเรื่องของหนุ่มสาว แสงใช้ชีวิตดิ้นรนบนเจ้าหน้าที่ในค่ายอพยพ ก็เลยได้ออกมาบ่อย ไปเที่ยวดูหนังดูละครตามงานวัดงานวาต่างๆ ความสัมพันธ์ของทั้งสองก็เริ่มก่อตัวขึ้นเป็นความรักใคร่ผูกพัน แต่ก็มีได้คลาดไปจากสายตาของผู้ใหญ่ฝ่ายน้ำฝน ทั้งพ่อและแม่ของเธอ มักจะพูดเข้าหูแสงตลอดเวลาว่า"ไอ้ภูวนอพยพ"

ความสัมพันธ์ของทั้งสองถูกตัดขาดหลังจากคบกันมาได้ 11 เดือน น้ำฝนสอบไล่ชั้นชั้น ม.5 พ่อกับแม่ก็ส่งตัวมาอยู่กรุงเทพฯกับพี่สาวและเข้าโรงเรียนใหม่ น้ำฝนพยายามติดต่อแสงทางจดหมาย แต่ก็ไม่เคยมีคำตอบกลับมา คิดเข้าข้างตัวเองว่าแสงคงไม่ได้รับ

แสงคิดไตร่ตรองถึงอนาคตของตัวเอง คิดถึงคำพูดของพ่อแม่ น้ำฝน แม้ใจจะห้วงหา แต่ก็ตั้งใจไม่ตอบจดหมายของน้ำฝน รอเวลาที่รัฐบาลสหรัฐจะอนุมัติและรับตัวพวกเขาทั้งหมดเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างถูกกฎหมาย นับเป็นเวลาร่วม 3 ปีที่แสงใช้ชีวิตในค่ายอพยพบนผืนแผ่นดินไทย

ต่อมาแสงและครอบครัวถูกรับตัวมาอยู่ในค่ายผู้อพยพที่เมือง Grand Rapids รัฐมิชิแกน รัฐบาลสหรัฐรับผิดชอบผู้ลี้ภัยอพยพเหล่านี้ด้วยการให้สถานภาพความเป็นอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย(จากใบเขียวก็จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองอเมริกัน) ให้การศึกษา เงินค่าเลี้ยงดู การประกันสุขภาพและการฝึกอาชีพ เมื่อยืนอยู่บนขาของตัวเองได้ก็ออกมาประกอบอาชีพทำมาหากินโดยอิสระ

หลังจาก 5 ปี แสงและครอบครัวย้ายออกมาเช่าอพาร์ทเมนต์อยู่ พ่อได้งานเป็นช่างซ่อมตู้เย็น เครื่องซักผ้าและ

เครื่องไฟฟ้าทุกชนิดตามความถนัดเดิมของตน แม้รับจ้างเลี้ยง
เด็กลูกหลานพรรคพวกผู้อพยพด้วยกัน

แสงสว่างวัยเบญจเพสย่างเข้า 26 ปี เพิ่งสมัครเข้าศึกษา
ต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาไฟฟ้าที่มหาวิทยาลัย
Michigan State ทำงานพาร์ทไทม์ให้กับห้องอาหารฝรั่งเศส
(คนเวียตนามมีพื้นฐานภาษาฝรั่งเศสเพราะเคยตกเป็นเมืองขึ้นของ
ฝรั่งเศสมากระยะหนึ่ง ภาษาฝรั่งเศสจึงได้รับการสอนในโรงเรียน
ด้วย)

เพราะเริ่มต้นชีวิตการศึกษาช้า แสงจึงต้องเรียนหนัก
ชีวิตส่วนใหญ่ของแสงจึงจมปลักอยู่กับห้องสมุด บ้าน ที่ทำงาน
พอเรียนชั้นปีที่ 3 แสงจึงตั้งหลักพอจะเป็นตัวของตัวเองได้บ้าง
คบเพื่อนฝูง ออกกำลังกาย คุกรุ่นแข่งขันกีฬาของมหาวิทยาลัย

วันหนึ่งแสงมีโอกาสได้พบนักศึกษาวัยรุ่นในร้านหนังสือ
แสงสะดุดตาเพราะเธอเป็นคนเอเชีย ชาว ผมยวดำ ตากลม
แสงทักทายด้วยภาษาอังกฤษ ถามชื่อเสียงเรียงนามและเชื้อชาติ
หญิงสาวตอบว่าเธอชื่อเนาวรัตน์ เรียกเธอสั้นๆว่ารัตน์และเธอเป็น
คนไทย หัวใจแสงสั่นสะท้านคิดถึงน้ำฝน แสงกล่าวว่า
"สวัสดี" บอกหญิงสาวคร่าวๆถึงที่มาที่ไปเกี่ยวกับตัวเขาและค่าย
อพยพที่หนองคาย

เมื่อกลับถึงที่พัก คืนนั้นแสงนอนไม่หลับ คิดไปต่างๆ
นานา อยากจะพบกับเธออีก แสงคิดถึงวิชาที่เธอเรียน ดึกที่เธอ
กล่าวถึง คิดในใจว่าวันรุ่งขึ้นเขาจะกลับไปอีก โชคเข้าข้างเขาพบ
กับรัตน์ ได้มีโอกาสพูดคุยถึงปัญหาการเรียน ภาษา ความเป็น
อยู่ สังคมต่างๆไป ทั้งสองคุยกันถูกคอ เข้าใจปัญหาของนักเรียน
ต่างชาติ ต่อมาชายหนุ่มหญิงสาวแลกเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์กัน

รัตน์เรียนอยู่ปี 2 เป็นลูกนักการเมือง แม่เป็นลูกเจ้า
สัว สอบเอ็นทรานซ์ที่เมืองไทยไม่ติดก็มาเข้าเรียนมหาวิทยาลัย
เมืองนอก เหตุที่ต้องเป็น Michigan เพราะมีลุงซึ่งเป็นพี่ชายของ
แม่เป็นหมอยุ่อยู่ที่นั่น ส่วนป้าภรรยาของลุงก็เป็นหมอยุ่เช่นกัน ทั้งคู่
ไม่มีลูก รตินจึงเป็นเหมือนลูกของทั้งสองคน

รัตน์เล่าเรื่องของแซม(ชื่อเรียกภาษาอังกฤษของแสง)ให้
ลุงและป้าทราบ เป็นระยะๆ ความสนิทของทั้งสองเริ่มมากขึ้น
ป้าและลุงบอกรัตน์ให้เชิญแซมมาทานข้าวที่บ้าน เมื่อพบกันทั้ง
ป้าและลุงก็รักใคร่เอ็นดูแซม ไม่เคยมีความรู้สึกรังเกียจใดๆจน
ทำให้แซมดีใจและมีความสุขมาก ยิ่งอีก 1 ปีเขาก็จะเรียนจบ
ทำให้เขาคิดไปไกลกว่านั้น

ป้าเคยเล่าเรื่องแซมให้แม่ของรัตน์ฟัง ทั้งพ่อและแม่หวัง
และไม่คิดว่ารัตน์จะจริงจังกับแซม พอเรียนจบก็จะให้กลับบ้าน
โดยแม่ปูทางไว้ให้รัตน์แต่งงานกับพวกลูกชายนักการเมือง เพื่อนๆ
ของพ่อ

แซมเรียนจบและได้งานทำเป็น Electrical
Engineer กับบริษัทผลิตชิ้นส่วนเครื่องไฟฟ้า รตินยังอยู่ปี 4
ทั้งสองเคยคุยกันถึงเรื่องอนาคต รตินอยากกลับไปอยู่เมืองไทย
เพื่อจะได้ใกล้ชิดกับครอบครัวและช่วยกิจการรับเหมาก่อสร้างของ
ครอบครัว รตินพูดกับแซมเสมอว่า การเขียนภาษาไทยไม่ได้

ไม่ใช่ปัญหา เพราะแซมพอพูดและอ่านเข้าใจ หากใช้ภาษาอังกฤษ
สื่อสารกันกลับดีเสียอีก จะได้ฝึกภาษาให้คนอื่นด้วย

ในวันรับปริญญาของรัตน์ ทั้งพ่อและแม่บินมาร่วมแสดง
ความยินดี เป็นครั้งแรกที่แซมจะได้พบกับพ่อแม่ของหญิงสาวที่เขา
หลงรักและหวังจะร่วมชีวิตด้วย เขาตื่นเต้นจนนอนไม่หลับ หัวใจ
พองโตคับอก แต่ดูเหมือนพ่อแม่ของรัตน์กลับเฉยเมยและเย็น
ชากับเขามาก

หลังอาหารค่ำคืนนั้นแซมอ่านหนังสืออยู่ในห้องรับแขก
ติดกับห้องอาหารที่บ้านลุงของรัตน์ เขาเคยนั่งที่นี้ประจำมาร่วม 2
ปี เขาได้ยินยัดกับหูของตัวเอง ทั้งพ่อและแม่รัตน์ต่างพูดเป็น
เสียงเดียวกันว่า ลูกจะแต่งงานได้ยังไงกับไอ้หนุ่มเวียตนามอพยพไม่
มีหัวนอนปลายตีน

แซมมีความรู้สึกซาบซึ้งใจไปทั่ว เหมือนกับโลกนี้มันว่างเปล่า
เขาค่อยรวมพลังจิตย่องหลบออกไปจากบ้าน แซมชบหน้าตัวเอง
ลงบนหมอน อยากจะฆ่าตัวตาย เขาคิดว่าโลกนี้มันไม่ยุติธรรมเอา
เสียเลย เขาคิดตรงไหน เขาและชาวเวียตนามทั้งหมดเป็นเหยื่อ
ของสงคราม ต้องหลบหนีภัยมาตายเอาดาบหน้า จากคนผิว
เหลืองกลายเป็นพลเมืองอเมริกัน เขาและผู้อพยพทั้งหลายมิ
ได้ต่อสู้กับเฉพาะชนต่างผิว ยังต้องต่อสู้กับชนชาติที่มีผิวพันธุ์เดียว
กันอีกด้วย

รัตน์โทร.มาหลายครั้งแต่แซมไม่รับโทรศัพท์ เขาอยาก
จะหนีไปไกลสุดโลก ไม่อยากเจอใครอีกเลย เขาออกจากงานที่
บริษัท ลาพ่อและแม่มาอยู่กับอาญาติห่างๆของพ่อที่เมือง
Lancaster รัฐเพนซิลเวเนีย แซมได้ข่าวครั้งสุดท้ายจากป้าของ
รัตน์ว่า เธอเดินทางกลับประเทศไทย พร้อมพ่อและแม่ของเธอแล้ว

แซมได้งานทำที่บริษัท Armstrong World
Industries อันเป็นบริษัทเดียวกับที่ผู้เขียนทำงานอยู่
Lancaster เป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ ผู้เขียนมีโอกาสได้
พบกับแซมตอนเดินทางไปอบรมที่สำนักงานใหญ่ แต่ไม่มีโอกาส
ได้พูดคุยกัน จนกระทั่งราว 2 ปีที่ผ่านมา แซมถูกส่งตัวมาทำ
Special Project ที่สาขาอลาส แองเจิลิส เราจึงมีโอกาสได้
พูดคุยกัน ทั้งหมดเป็นเรื่องราวชีวิตของแซมที่เล่าให้กับผู้เขียนฟัง
ในช่วง 3 เดือนที่เดินทางมาปฏิบัติงาน

ครั้งแรกเมื่อแนะนำตัว พ่อแซมรู้ว่าเป็นคนไทย แซมจึง
หน้าผู้เขียนแล้วเมินหนี ก็ยังเบ๊งงๆอยู่ มาถึงบางอ้อ ก็ตอน
แซมค่อยๆพูดค่อยๆจา เขาใช้เวลาอาหารกลางวันเล่าชีวิตของตัวเอง
ให้ฟังวันละเล็กวันละน้อย จึงทำให้คิดถึงแซม เพราะบังเอิญ
ไปอ่านสารคดีบนอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับ Refugee และเดือน
มิถุนายนเป็นการรณรงค์ให้ระลึกถึงความยากลำบากของผู้อพยพ
ช่วยยื่นสัมพันธไมตรีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเป็นกำลังใจให้เขาเหล่านั้น

มีประโยคหนึ่งที่ทำให้ผู้เขียนถึงกับอึ้ง แซมถามว่า
"พี่ครับ ลูกญวนอพยพอย่างผม ไม่มีหัวใจหรือครับ"

(จากคอลัมน์ Tips of the Week ฉบับ 231
นสพ. The Asian Pacific News)